

ΕΚΘΕΣΗ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εφηβική Ηλικία: Οι σχέσεις με τους γονείς και τους φίλους

Η εφηβική ηλικία είναι μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από γρήγορη σωματική αύξηση και ραγδαίες βιοσωματικές αλλαγές, έντονη συναισθηματικότητα και ετερόφυλο ενδιαφέρον, αφηρημένη σκέψη και ιδεαλισμό*, προσωπικές αξίες και κρίση ταυτότητας. Αλλαγές υφίστανται, **βέβαια**, σε όλους τους τομείς, βιοσωματικό, νοητικό τομέα, συναισθηματικό και κοινωνικό.

Όσον αφορά τον κοινωνικό τομέα, η τάση για ανεξαρτητοποίηση από την οικογένεια και για συμμόρφωση προς την ομάδα των ομηλικών φθάνει στο αποκορύφωμά της. Ο έφηβος νιώθει έντονη την επιθυμία να ανεξαρτητοποιηθεί από τους γονείς, γεγονός το οποίο γίνεται αιτία συχνών προστριβών, έως και διακοπής της επικοινωνίας μεταξύ γονέων και παιδιού. Παράλληλα, η επιθυμία του εφήβου για κοινωνική αποδοχή οδηγεί στην τυφλή, **πολλές φορές**, συμμόρφωση και υποταγή στην ομάδα των συνομηλικών. Οι ομάδες αυτές αποτελούν ένα είδος «κλειστής κοινωνίας» με δικό τους κώδικα επικοινωνίας και με εξειδικευμένες μορφές συμπεριφοράς για τα μέλη.

Οι συνομήλικοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ομαλή ανάπτυξη των εφήβων. Εκτός από την ικανοποίηση που δίνει το αίσθημα του «ανήκειν», πολλές έρευνες καταδεικνύουν ότι η ποιότητα των σχέσεων με τους συνομηλικούς στην εφηβεία αποτελεί σημαντικό δείκτη για την επιτυχή προσαρμογή στη μετέπειτα ενήλικη ζωή. Οι κακής ποιότητας σχέσεις με τους συνομηλικούς συσχετίζονται με ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων στην ενήλικη ζωή, προβλήματα συμπεριφοράς, επαγγελματικά προβλήματα, συντροφικά κτλ. Οι σχέσεις με τους συνομηλικούς συνεισφέρουν μοναδικά στην ανάπτυξη του ατόμου, **καθώς** επηρεάζουν την ικανότητα του εφήβου να σχετίζεται με άλλους, την ανάπτυξη του κοινωνικού ελέγχου και την απόκτηση κοινωνικών αξιών. Στην ανάπτυξη του εφήβου, **επίσης**, σημαντική επίδραση ασκεί η φιλία. Οι στενοί φίλοι βοηθούν ο ένας τον άλλο να απαλλαγεί από ανεπιθύμητες συμπεριφορές, να αναπτύξει νέες προτιμήσεις, κοινωνικές δεξιότητες και αποτελεσματική έκφραση των ιδεών του. Ακόμη, η φιλία βοηθά τον έφηβο να τονώσει την αυτοεκτίμησή του, να αντιμετωπίσει τα δικά του συναισθήματα και των άλλων και να συνειδητοποιήσει ότι και άλλα άτομα συμμερίζονται ίδιες αμφιβολίες, ελπίδες, φόβους και συναισθήματα. Είναι λοιπόν δυνατόν να παραβλέψουμε την επίδραση της φιλίας στην συγκρότηση της προσωπικότητας του νέου;

Σύμφωνα με τον Erikson, εξωτερικεύοντας οι έφηβοι τις σκέψεις τους και τις διαθέσεις τους στους φίλους τους, αντιλαμβάνονται πληρέστερα τον εαυτό τους και διαμορφώνουν ευκολότερα μια σαφή και ολοκληρωμένη ταυτότητα. Η επίδραση των συνομηλικών στους εφήβους ασκείται μέσα από δύο σημαντικές ψυχολογικές διαδικασίες, της κοινωνικής σύγκρισης και της συμμόρφωσης. **Έτσι**, οι συνομήλικοι δίνουν ευκαιρίες στον έφηβο να συγκρίνει τη συμπεριφορά του και τις δεξιότητές του με τις αντίστοιχες συμπεριφορές και δεξιότητες των συνομηλικών του. Αυτή η διαδικασία

ονομάζεται κοινωνική σύγκριση και παρουσιάζεται και στις άλλες ηλικιακές περιόδους, όχι μόνο στην εφηβεία, αλλά στην εφηβεία φαίνεται να έχει πολύ μεγαλύτερη ισχύ.

Η ευαισθησία των εφήβων στην κοινωνική σύγκριση μπορεί να έχει και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα. Η κοινωνική σύγκριση οδηγεί στην υιοθέτηση συγκεκριμένων ενεργειών, όπως και σε αλλαγή στην αυτοεκτίμηση και την αυτοεικόνα, σε εμμονή με ορισμένες δραστηριότητες και επιδρά και σε άλλους τομείς, προσωπικούς και κοινωνικούς.

*Το κείμενο έχει δημοσιευτεί στις 4.9.2015 στον ιστότοπο iatronet ,
από την ψυχολόγο Γεωργία Τριανταφύλλου.*

** φιλοσοφική θεωρία που δέχεται την πρωταρχικότητα του πνεύματος και πως η συνείδηση του ανθρώπου έχει πραγματική υπόσταση*

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η Μεγάλη Χίμαιρα* (απόσπασμα)

Η Μαρίνα, νεαρή Γαλλίδα, ερωτεύεται και παντρεύεται έναν Έλληνα καπετάνιο, τον Γιάννη. Αφήνει τη χώρα της και μετακομίζει στη Σύρο. Εκεί συγκατοικεί με την πεθερά της, τη γριά Ρεϊζαίνα.

Ο γάμος τους γίνηκε ύστερ' από μια βδομάδα, στον Άγιο Νικόλαο τον Πλούσιο.

Όλος ο καλός κόσμος της Σύρας ήταν προσκαλεσμένος. Κι ήρθε ο καλός ο κόσμος, με περιέργεια και συμπάθεια, να θαυμάσει το νιό κι όμορφο ζευγάρι. Ο Γιάννης έλαμπε από χαρά και χαμογελούσε με τα κάτασπρα δόντια του. Η Μαρίνα με μάτια στυλωμένα πέρα, μακριά, ονειρευόταν...

Η γριά Ρεϊζαίνα δεν έπαιρνε μεγάλο μέρος στη ζωή του αντρόγунου. Ήσυχη, λιγομίλητη, περπατώντας αθόρυβα, κρατούσε ουσιαστικά το νοικοκυριό με ικανότητα και διακριτικότητα, που προκαλούσε την ευγνωμοσύνη της Μαρίνας. Η νοοτροπία της σφυρηλατημένη με την παράδοση της ελληνολατινικής φατριάς, την πρόσταζε να υποχωρήσει μπροστά στη γυναίκα του αρχηγού της οικογένειας, του πρωτότοκου γιου της. Έτσι ήταν ο άγραφος νόμος από πάντοτε. Εξάλλου αυτή η ξένη, η όμορφη και «σοφή» κυρία που έκανε στο γιο της την τιμή να γίνει γυναίκα του, έπαιρνε στα μάτια της γριάς θέση ανώτερη, άξια σεβασμού. Εκείνο που τη γέμιζε με δέος ήταν τα χρήματα, που ήρθαν στη φαμίλια μαζί με τη νύφη: οι 30.000 λίρες του δεύτερου βαποριού, που προβίβασαν το γιο της από μικρό σε μεγάλο εφοπλιστή.

Πολλές φορές, τα πρωινά που ο Γιάννης έλειπε στη Σύρα, πεθερά και νύφη κουβέντιαζαν παρακινημένες από κάποια βαθύτερη ανάγκη επαφής. Η Μαρίνα έλεγε πολύ λίγα για την παλιά της ζωή. Είχε αποφασίσει να μην εξομολογηθεί ποτέ, σε κανέναν, όλα εκείνα που υπήρξαν η δυστυχία και η ντροπή της πρώτης ηλικίας της.

-Μη γυρεύεις λεπτομέρειες από την παλιά μου ζωή, είχε πει του Γιάννη. Ήταν τόσο δυστυχισμένη, που δεν θέλω ούτε να τη θυμάμαι. Σου λέω την αλήθεια. Και σε παρακαλώ να σεβαστείς την επιθυμία μου.

- Θα τη σεβαστώ...

Πήγε και βρήκε τη μάνα του, τη Ρεϊζαίνα. Ήταν δύσκολο να της πει αυτό που ήθελε:

-Μητέρα, η Μαρίνα δεν είναι σαν τις δικές μας τις γυναίκες. Σκέφτεται αλλιώς, νιώθει αλλιώς. Δεν θα 'θελε ποτέ να τη ρωτάνε για την περασμένη ζωή της. Αν νιώσει την ανάγκη, θα μιλήσει πρώτη αυτή...

Η ματιά της γριάς συννέφιασε:

-Θαρρείς πως θα τη ρωτούσα, αν δεν καταλάβαινα πως ήθελε να μιλήσει; Φαίνεται πως με έχεις για ανέμυαλη...

-Μη με παρεξηγείς...

-Πώς γίνεται να σε παρεξηγήσω; Θα ήθελα όμως να σε ρωτήσω κάτι...

- Τι;

- Εσένα σου μίλησε ποτέ;

- Όχι, ποτέ. Ούτε θα μου μιλήσει.

Η γριά ένιωσε ένα δυνατό χτύπο στην καρδιά: «Δεν τον αγαπάει. Όχι, δεν τον αγαπάει»

Μπόρεσε να συγκρατηθεί να μην καταλάβει ο Γιάννης την ανησυχία της και είπε με φωνή άχρωμη:

-Έτσι φαίνεται είναι οι ξένες. Δεν έχουν την καρδιά στο χέρι, διαφεντεύουν τη γλώσσα τους...

Ο Γιάννης κατάλαβε. «Δεν την αγαπάει. Όχι, δεν την αγαπάει. Μα κι η Μαρίνα... Είναι έξυπνες και οι δυο. Θα βρουν τρόπο να συνεννοηθούν.»

Έτσι οι συνομιλίες της Ρεϊζαίνας με τη νύφη της ήταν συνήθως ένας μακρύς μονόλογος της πρώτης. Η γριά η ποτισμένη με το φαρμάκι της γυναίκας του ναύτη, διηγόταν την ιστορία της θαλασσοδαρμένης φαμίλιας της. Τα λόγια αντηχούσαν στο στόμα της σαν ποίημα, που δεν ήταν άλλο από το μεγάλο έπος της θάλασσας. Η Μαρίνα την άκουγε με ενδιαφέρον, πολλές φορές και με συγκίνηση. Μα όλ' αυτά ήταν ξόπετσα, **μην μπορώντας ν' αγγίξουν το βάθος της καρδιάς.**

Δεν γινόταν να μονιάσουν αυτές οι δύο γυναίκες. Τις χώριζε ένα απέραντο διάστημα από χώρες, φυλές και κλίματα. Η μία ήταν κόρη των ξανθών Βίκινγκς, των σκληρών πολεμιστών του χρυσαφιού. Η άλλη Ασιάτισσα, με ψυχή κλειδωμένη, είχε στις φλέβες της το αίμα των αληθινών θαλασσινών, εκείνων που παλεύουν πραγματικά με το κύμα για να εμπορευτούν τον πλούτο της γης. Για τους πρώτους, η θάλασσα είναι μέσο· για τους δεύτερους, σκοπός.

«Όταν μπορέσω -συλλογιζόταν η Μαρίνα- να βρω εκείνο που κρύβεται κάτω από τα λόγια της, τότε θα καταλάβω πως γίνηκα ένα με τούτη τη γη και τους ανθρώπους της»

Την ίδια στιγμή η Ρεΐζαινα έλεγε μέσα της: « Όχι! Εκείνο που θα 'λεγα σε μία γυναίκα που 'χει το ίδιο αίμα με μας, σε τούτη δεν μπορώ να το πω. Δεν θα με καταλάβει. Αλλά κι ούτε θέλω να με καταλάβει.»

Μ. Καραγάτσης, Η Μεγάλη Χίμαιρα, Αθήνα: Εκδόσεις Εστία, 2016

* *χίμαιρα: μεταφορικά το ανέφικτο, το αδύνατο να πραγματοποιηθεί*

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A1. Σε 60 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις τον τρόπο που οι παρέες συνομήλικων επιδρούν στην ψυχοσύνθεση του εφήβου, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

A2. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας υποστηρίζει: «Ο έφηβος νιώθει έντονη την επιθυμία να ανεξαρτητοποιηθεί από τους γονείς, γεγονός το οποίο γίνεται αιτία συχνών προστριβών, έως και διακοπής της επικοινωνίας μεταξύ γονέων και παιδιού». Ποιοι λόγοι, κατά τη γνώμη σας, οδηγούν τους νέους στη διάθεση ανεξαρτητοποίησης από τους γονείς τους; (70 περίπου λέξεις)

Μονάδες 10

A3. Ποια νοηματική σχέση δηλώνουν οι ακόλουθες διαρθρωτικές λέξεις- φράσεις; Στη συνέχεια να γράψετε μία συνώνυμη για την κάθε περίπτωση.

βέβαια, πολλές φορές, καθώς, επίσης, Έτσι

Μονάδες 10

A4. Για ποιο λόγο ο συγγραφέας επιλέγει τη χρήση ρητορικής ερώτησης «. Είναι λοιπόν δυνατόν να παραβλέψουμε την επίδραση της φιλίας στην συγκρότηση της προσωπικότητας του νέου;» στη γ' παράγραφο;

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Β

Παραγωγή λόγου:

Το σχολείο σου οργανώνει μια εκδήλωση με θέμα «Το χάσμα γενεών». Ως εκπρόσωπος της τάξης σου αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις μια ομιλία 350 περίπου λέξεων στην οποία θα παρουσιάσεις τα παράπονα που έχει η νέα γενιά από την προηγούμενη αλλά και προτάσεις για τη γεφύρωση του χάσματος και την αποκατάσταση της επικοινωνίας μεταξύ των δύο πλευρών.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Σε κάθε μία από τις ακόλουθες διαπιστώσεις να δώσετε τον χαρακτηρισμό «Σωστό» ή «Λάθος», ανάλογα με το αν αποδίδουν σωστά το νόημα του κειμένου. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

- α) Τα χρήματα της Μαρίνας δεν επηρέασαν τη στάση της γριάς Ρεϊζαινας απέναντι στη νύφη της.
- β) Σύμφωνα με το κείμενο η οικογενειακή παράδοση και ο άγραφος νόμος υπαγορεύουν στην πεθερά να σέβεται τη νύφη της.
- γ) Η Μαρίνα αποφεύγει να αποκαλύψει την προηγούμενη ζωή της τόσο στον άντρα της όσο και στην πεθερά της.
- δ) Η μυστικοπάθεια της Μαρίνας μεταφράζεται από τη γριά Ρεϊζαίνα ως έλλειψη αγάπης για τον γιο της.
- ε) Η Μαρίνα αγανακτούσε με την υποχωρητική στάση της πεθεράς της.

Μονάδες 5

Γ2. «Όταν μπορέσω -συλλογιζόταν η Μαρίνα- να βρω εκείνο που κρύβεται κάτω από τα λόγια της, τότε θα καταλάβω πως γίνηκα ένα με τούτη τη γη και τους ανθρώπους της» Την ίδια στιγμή η Ρεϊζαίνα έλεγε μέσα της: «Όχι! Εκείνο που θα 'λεγα σε μία γυναίκα που 'χει το ίδιο αίμα με μας, σε τούτη δεν μπορώ να το πω. Δεν θα με καταλάβει. Αλλά κι ούτε θέλω να με καταλάβει.»

Στο απόσπασμα αυτό κυρίαρχο ρόλο έχει το άενικό πρόσωπο. Πώς εξυπηρετεί η χρήση του στο κείμενο;

Μονάδες 5

Γ3.α. Να αναγνωρίσετε το σχήμα λόγου στην παρακάτω πρόταση και να εξηγήσετε πώς επιδρά στο νόημα και στο ύφος του κειμένου.

«μην μπορώντας ν' αγγίξουν το βάθος της καρδιάς»

Μονάδες 5

Γ3.β. Ο Μ. Καραγάτσης στο συγκεκριμένο απόσπασμα αξιοποιεί τον διάλογο. Να ερμηνεύσετε τη λειτουργία του ως προς το νόημα και το ύφος του κειμένου.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Δ

Υποθέστε ότι είστε ο νεαρός ήρωας του έργου, ο Γιάννης. Να γράψετε ένα γράμμα στη μητέρα σας, τη γριά Ρεϊζαίνα, στο οποίο θα της εξηγήτε ότι πρέπει να αλλάξει την επιφυλακτική της στάση απέναντι στη Μαρίνα, να βρει κοινά σημεία επαφής μαζί της και να τη βοηθήσει να προσαρμοστεί στη νέα της πατρίδα. Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**ΘΕΜΑ Α**

- A1.** Οι παρέες συνομήλικων έχουν σημαντική επιρροή στην προσωπικότητα του εφήβου καθώς του αναπτύσσουν ευχάριστα συναισθήματα μέσω της αίσθησης ότι ανήκει σε ένα ξεχωριστό σύνολο. Αυτό συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του σε όλους τους τομείς στο παρόν αλλά και στη μελλοντική του εξέλιξη. Οι φίλοι μέσα από τον τρόπο σκέψης τους επηρεάζουν τον αξιακό κώδικα του εφήβου. Διαμορφώνουν τη γενικότερη συμπεριφορά και τις προτιμήσεις του, ενισχύοντας έτσι την αυτοπεποίθησή του. Επομένως, οι συνομήλικοι συντελούν στη διαμόρφωση της ψυχοσύνθεσης του εφήβου.
- A2.** Οι έφηβοι επιζητούν να ανεξαρτητοποιηθούν από τους γονείς και να ακολουθήσουν ένα δικό τους τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς. Αυτό συμβαίνει γιατί έχουν έντονη διάθεση κριτικής και αμφισβήτησης των θέσεων των γονιών τους. Αντιδρούν όταν αντιμετωπίζουν τις συντηρητικές και απόλυτες θέσεις τους, θεωρώντας ότι οι γονείς δεν αντιλαμβάνονται τις ανάγκες τους και τη διαφορετικότητά τους σε όλα τα θέματα και έχουν την τάση να επιβάλλουν τις απόψεις τους καθοδηγώντας τους συνεχώς. Αυτό επιφέρει, πολλές φορές, τη διακοπή επικοινωνίας μεταξύ των δύο πλευρών.
- A3.** βέβαια = δηλώνει επιβεβαίωση, έμφαση
πολλές φορές = δηλώνει επανάληψη
καθώς = δηλώνει αιτιολόγηση
επίσης = δηλώνει προσθήκη στοιχείων
έτσι = δηλώνει αίτιο και αποτέλεσμα
- Συνώνυμο: αναμφίβολα
Συνώνυμο: συχνά
Συνώνυμο: γιατί
Συνώνυμο: ακόμη
Συνώνυμο: γι' αυτό
- A4.** Η συγγραφέας μέσα από αυτό το ερώτημα προσπαθεί να δώσει έμφαση και ζωντάνια στον λόγο της. Ταυτόχρονα προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον παρακινεί να προβληματιστεί για την επίδραση που έχει η φιλία στην ψυχοσύνθεση του νέου. Επίσης, η χρήση της ερώτησης λειτουργεί συνεκτικά γιατί συνδέει αυτή την παράγραφο με την επόμενη.

ΘΕΜΑ Β

Φίλες και Φίλοι,

Με αφορμή την εκδήλωση που διοργανώνει το σχολείο μας σχετικά με το χάσμα των γενεών, νιώθω την ανάγκη να καταθέσω τις σκέψεις μου για την επικοινωνία που υπάρχει ανάμεσα στη νέα γενιά και στους μεγαλύτερους. Θεωρώ ότι οι περισσότεροι από εμάς τους νέους έχουμε κάποια παράπονα από τους μεγαλύτερους, αλλά όλοι πιστεύουμε ότι ο ουσιαστικός διάλογος μεταξύ των δύο πλευρών μπορεί να επιτευχθεί.

α΄ ζητούμενο : παράπονα που έχει η νέα γενιά

- Οι νέοι αντιδρούν στον συντηρητισμό των μεγαλύτερων. Θεωρούν ότι οι γονείς έχουν ξεπερασμένες ιδέες και απόλυτο ύφος στις πεποιθήσεις τους.
- Οι νέοι είναι αποδέκτες πολλών ερεθισμάτων και έχουν άποψη για πολλά θέματα. Έτσι απορρίπτουν τη μεγαλύτερη γενιά όταν διαπιστώνουν συμφεροντολογισμό, αυταρχισμό και διάθεση χειραγώγησης τους.
- Κατηγορούν τους μεγαλύτερους ότι επικεντρώνονται στην εξασφάλιση υλικών αγαθών αλλά δεν φροντίζουν να αναπτύξουν μια ουσιαστική επικοινωνία, με διάθεση κατανόησης και αποδοχής της διαφορετικότητάς τους.

β΄ ζητούμενο : τρόποι γεφύρωσης χάσματος

- Το χάσμα μπορεί να γεφυρωθεί αν υπάρξει ειλικρινής θέληση κατανόησης και συνεργασίας.
- Οι ώριμοι κάνοντας αυτοκριτική οφείλουν να σταθούν δίπλα στη νέα γενιά συμβουλευτικά, όχι με επικριτική διάθεση.
- Επίδειξη σεβασμού και εμπιστοσύνης στις επιλογές των νέων.
- Να επιζητούν τη γνώμη των νέων και να δείχνουν έμπρακτο ενδιαφέρον για τα προβλήματά τους.
- Χρειάζεται όμως και οι νέοι να δείξουν διάθεση σεβασμού και κατανόησης.
- Να γίνουν περισσότερο εγκρατείς και ο στείρος αρνητισμός να δώσει τη θέση του στη γόνιμη αμφισβήτηση.
- Να αντλούν συμβουλές από την πείρα των μεγάλων.
- Η επίδειξη υπευθυνότητας αποτελεί την προϋπόθεση για την κατάκτηση του σεβασμού από την πλευρά της ώριμης γενιάς.

Επίλογος

Φίλες και φίλοι, είναι λογικό να υπάρχουν διαφωνίες. Θεωρώ, όμως, ότι μόνο μέσα από την ανταλλαγή απόψεων επέρχεται η κατανόηση. Ας κοιτάξουμε ο ένας τον άλλον με ειλικρίνεια και τότε οι αγεφύρωτες διαφορές θα μετατραπούν σε γόνιμη επικοινωνία.

ΘΕΜΑ Γ

- Γ1. α) Λάθος : « Εκείνο που την γέμιζε ... εφοπλιστή»
β) Σωστό : « Η νοοτροπία ... γιου της»
γ) Σωστό : « Όχι ποτέ. Ούτε θα μου μιλήσει»
δ) Σωστό : « Δεν τον αγαπάει. Δεν τον αγαπάει»
ε) Λάθος : « ... που προκαλούσε την ευγνωμοσύνη της Μαρίνας»

Γ2. Με την χρήση του α΄ ενικού προσώπου κατορθώνει να δώσει παραστατικότητα και ζωντάνια στον λόγο του. Με την επιλογή αυτή βοηθά την ηρωίδα να εξωτερικεύσει τις σκέψεις της. Έτσι εξασφαλίζεται εξομολογητικό ύφος και ο αναγνώστης κατανοεί καλύτερα τις αντιδράσεις της Μαρίνας και της Ρεϊζαίνας.

Γ3 α. Στην πρόταση αναγνωρίζουμε το σχήμα της μεταφοράς. Με τον τρόπο αυτό ο συγγραφέας αισθητοποιεί / δίνει έμφαση την αδυναμία επικοινωνίας μεταξύ της Ρεϊζαίνας και της Μαρίνας. Φαίνεται ότι οι προσπάθειες της Ρεϊζαίνας δεν άγγιζαν την ψυχή της Μαρίνας. Έτσι ο λόγος γίνεται πιο άμεσος και κατανοητός για τον αναγνώστη.

Γ3 β. Στο κείμενο αξιοποιείται η τεχνική του διαλόγου. Οι ήρωες συνδιαλέγονται και μέσα από αυτή τη διαδικασία αποκαλύπτεται η προσωπικότητά τους αλλά και τα κίνητρα των πράξεων τους. Ο διάλογος διευκολύνει τη ροή του λόγου, προσδίδει παραστατικότητα και θεατρικότητα. Ο αναγνώστης κατανοεί καλύτερα την ιστορία και νιώθει σαν να εκτυλίσσονται τα γεγονότα μπροστά του.

ΘΕΜΑ Δ

Αγαπημένη μου μητέρα,

μερικές φορές κάποια πράγματα λέγονται καλύτερα ή ίσως ευκολότερα μέσα από ένα γράμμα παρά από κοντά. Μην ερμηνεύσεις την κίνηση μου αυτή σαν δειλία. Στάθηκες δίπλα μου δυνατή και με στήριξες σε όλες τις δοκιμασίες και σε όλες τις αποφάσεις της ζωής μου. Το ίδιο σου ζητώ και τώρα με τη Μαρίνα. Ξέρεις πολύ καλά πως πάντα σε θεωρώ έναν σωστό σύμβουλο και καθοδηγητή. Καταλαβαίνω ότι θα προτιμούσες μια γυναίκα του τόπου μας μεγαλωμένη με τις δικές μας αρχές και παραδόσεις να είναι η σύντροφος στη ζωή μου. Η Μαρίνα δεν είναι μία από εμάς, αλλά με αγαπάει και αυτό είναι αρκετό για να βαδίσουμε μαζί. Θέλει να αφήσει πίσω της το παρελθόν και να χαράξει μια νέα πορεία μαζί μας. Ξέρω ότι είσαι τόσο ευγενική που δεν θα την εγκαταλείψεις. Μην παρεξηγείς τη διστακτικότητά της, πρέπει όμως να αισθανθεί τον τόπο δικό της και να νιώσει ένα με τους ανθρώπους του. Άπλωσέ της το χέρι και εκείνη θα το πάρει, πλησιάσέ την και εκείνη θα ανοίξει την καρδιά της. Η ευτυχία μου στηρίζεται σε εσένα.

Με αγάπη
Ο γιος σου

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διδασκαλία ξένων γλωσσών στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο

Το κείμενο συνιστά απόσπασμα συνέντευξης με θέμα τη διδακτική των ζωντανών γλωσσών στο σύγχρονο σχολείο. Υπογράφεται από την Αγγελική Καρδαρά και έχει δημοσιευτεί στον ιστότοπο: <https://www.postmodern.gr/>

Το «ταξίδι» στην εκμάθηση ξένων γλωσσών μπορεί σήμερα να γίνει συναρπαστικό μέσω της εκπαίδευσης. Ο εκπαιδευτικός στο σύγχρονο σχολείο διαθέτει περισσότερα μέσα, σε σχέση με παρελθούσες εποχές, για να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών του και να τους εισαγάγει στην ξένη γλώσσα με τρόπο δημιουργικό και ταυτόχρονα αποτελεσματικό. Η δρ. Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας στη Διδακτική της Αγγλικής, Μαρία Σταθοπούλου, παραχώρησε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξη με θέμα τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών:

Βασιζόμενη στην πολύχρονη ερευνητική και εκπαιδευτική σας εμπειρία, ποιοι είναι οι πρωταρχικοί στόχοι που είναι αναγκαίο να υλοποιήσει το σύγχρονο σχολείο ως προς την εκμάθηση ξένων γλωσσών;

Είναι σημαντικό το σύγχρονο σχολείο να αναγνωρίζει γέφυρες μεταξύ γλωσσών, να «νομιμοποιεί» τις μεταφορές στοιχείων από τη μια γλώσσα στην άλλη, να αντιστέκεται στην πολιτική του αποκλεισμού των γλωσσών των μεταναστών και να προωθεί τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας αλλόφωνων μαθητών. Επίσης, η εκμάθηση ξένων γλωσσών από μικρή ηλικία πρέπει να ενταχθεί στο πρόγραμμα του σύγχρονου σχολείου, εφόσον συμβάλλει στη συνειδητοποίηση των πολιτιστικών αξιών και επιδράσεων και στην υιοθέτηση ανοικτών στάσεων και ενδιαφέροντος προς τις άλλες γλώσσες και τους άλλους πολιτισμούς.

Ένα ζήτημα που απασχολεί εντόνως τους γονείς στη χώρα μας –και κρίνω πολύ σημαντικό να μας καταθέσετε την άποψή σας επί του θέματος– είναι η «κατάλληλη ηλικία» έναρξης της διδασκαλίας της πρώτης και της δεύτερης ξένης γλώσσας.

Εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, αλλά καλό είναι να έχουμε υπόψη μας τα παρακάτω: νέα ερευνητικά δεδομένα καταδεικνύουν ότι οι μαθητές είναι καλό να ξεκινούν την πρώτη ξένη γλώσσα από την πρώιμη παιδική ηλικία (α' ή β' δημοτικού), γιατί έτσι μαθαίνουν καλύτερα και κοινωνικοποιούνται μέσω της γλώσσας. Η εκμάθηση ξένων γλωσσών σε πρώιμη παιδική ηλικία ευνοεί– μεταξύ άλλων– την καλλιέργεια γλωσσικών δεξιοτήτων, την καλλιέργεια αυτοπεποίθησης και θετικής στάσης των μαθητών απέναντι σε άλλες γλώσσες και πολιτισμούς. [...]

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

[Vous permettez, madame;¹]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Στου Χατζηφράγκου» του Κοσμά Πολίτη (1888-1974) που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Ερμής» (1988), με θέμα τη ζωή σε μια λαϊκή συνοικία της Σμύρνης στις αρχές του 20ού αιώνα. Στο απόσπασμα γνωρίζουμε τον Τζώνη, τον κύριο Αλιφάντη, εργολάβο που έφτιαξε το καινούργιο πλακόστρωτο στο δρομάκι της συνοικίας, και τη σύζυγο του τελευταίου.

Ο κύριος Αλιφάντης είχε ξεμπερδέψει με την επιθεώρηση και ξαναγύρισε στην καρότσα.

- Ωστε αύριο παραδίνομε, είπε στο μαστρο-Γιάννη· μπίτι!² – κι ύστερα στράφηκε στην κυρία του:

¹ Επιτρέπετε, κυρία μου; (γαλλικά)

² Αρκετά (τούρκικα)

-Μανταμίτσα, εσύ να κάνεις την πρώτη βόλτα στον καινούργιο ντουςουμέ³. Να τον εγκαινιάσεις. Να τον πατήσει το γουρλίδικο ποδαράκι σου.

Έπαιξε τα ματόφυλλά της, μια φορά. Κατέβηκε απ' τη βικτώρια⁴, κρατώντας στο δεξί της χέρι το ανοιχτό ομπρελίνο, κι ανασηκώνοντας με το ζερβί τη φούστα της για να μη σέρνεται χάμω η ουρά. Ξεκινήσανε μαζί, φαρφουρένια⁵ και λεπτοκαμωμένη πλάι στον όγκο του άντρα της, σέρνοντας πίσω της μια μυρωδιά ροδόσταμο. Η επιδερμίδα της ήτανε άσπρη, γαλατένια, φοδραρισμένη ροζ. Ο Τζώνης την παρακολουθούσε με το μάτι, δίχως να σταματάει το παίξιμο, που τώρα γίνηκε ακόμα πιο πεταχτό, σαν εμβατήριο. Στα παράθυρα οι γειτόνισσες κουτσομπολεύανε, αφήνοντας τον Τζώνη στην ησυχία του. Πήγανε κι ήρθανε, δίχως τίποτα να σαλέψει πάνω στο πρόσωπό της. Ανέβηκε πάλι στη βικτώρια, κοντυλένια⁶, μη μου άπτου. Ξαφνικά, ο Τζώνης σταμάτησε να παίζει, σηκώθηκε, έβαλε τη φυσαρμόνικα στην τσέπη του, και, βιαστικά, πήγε στην καρότσα και γονάτισε με το ένα γόνατο μπρος στο μαρσπιέ⁷. Σήκωσε τα μάτια του στο πρόσωπό της:

- Vous permettez, madame;

Έπαιξε τα ματόφυλλά της, μια φορά. Ο κύριος Αλιφάντης ξεκαρδίστηκε στα γέλια.

- Σήκω μωρέ! Δεν καταλαβαίνει φράγκικα η κυρία μου.

Ο Τζώνης, γονατιστός, χαμογέλασε με συγκατάβαση, σα να 'θελε να πει: εμένα, δε με ξεγελάς, ή: εσύ κοίταζε τη δουλειά σου, δε νιώθεις από τέτοια.

- Vouspermettez, n' est-ce pas, madame,⁸

Και με το μανίκι του σφουγγίσει τα λουϊκένζ γοβάκια της, που είχανε ασπρίσει από τον άμμο. Ύστερα σηκώθηκε, έκανε με αξιοπρέπεια μία ρεβεράντζα⁹ και τραβήχτηκε πιο πέρα. Τα ματόφυλλά της δεν ξαναπαίξανε.

- Μερσί μουσιού! Φώναξε του Τζώνη ο κύριος Αλιφάντης και κάθισε πλάι στην κυρία του.

- Ωρεμβουάρ για αύριο και με το μπαρδόν! Διάολε! Δε θα του 'τρωγε το μάτι με τα ψωροφράγκικά του αυτός ο ντιπ ζευζέκης, ο λωλός¹⁰.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

- A1. Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις τους στόχους του σύγχρονου σχολείου ως προς τη γλωσσομάθεια, σύμφωνα με το Κείμενο 1.
- A2. Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 η δημοσιογράφος επιχειρεί μια σύγκριση, για να οργανώσει την εισαγωγή της στη συνέντευξη. Ποια είναι τα δύο μέρη της σύγκρισης και με ποιο κριτήριο γίνεται αυτή; Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα αυτής της επιλογής;
- A3. Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στη συνέντευξη της Μαρίας Σταθοπούλου; Τι επιτυγχάνεται με αυτόν τον τρόπο ως προς το ύφος και τον τόνο του κειμένου;
- A4. Στις 5 υπογραμμισμένες λέξεις των κειμένων να βρεις συνώνυμες.

³ Πλακόστρωτο (τούρκικα)

⁴ Τύπος άμαξας

⁵ πορσελάνινη

⁶ Σαν ζωγραφιστή με μολύβι

⁷ Μικρό πτυσσόμενο σκαλοπάτι για να ανεβαίνεις στην άμαξα

⁸ Επιτρέπετε, έτσι δεν είναι, κυρία μου; (γαλλικά)

⁹ υπόκλιση

¹⁰ Αυτός ο τελείως βλάκας, ο τρελός!

ΘΕΜΑ Β

Η σχολική εφημερίδα διοργανώνει ημερίδα για την αξία της γλωσσομάθειας ανάμεσα στους νέους και καλείσαι να γράψεις ένα άρθρο (300 λέξεων) αναφέροντας τους τομείς στους οποίους η εκμάθηση ξένων γλωσσών αποτελεί απαραίτητο εφόδιο, καθώς και στη σημασία της για τους Έλληνες αλλά και τους μετανάστες σε ξένη χώρα. *Μονάδες 30*

ΘΕΜΑ Γ

- Γ1. Να εντοπίσεις δύο αφηγηματικούς τρόπους στο κείμενο 2 και να εξηγήσεις το επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα.
- Γ2. Να βρεις στο δεύτερο κείμενο τρία σχήματα λόγου, να τα κατονομάσεις και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους ως προς τον λόγο.

ΘΕΜΑ Δ

Με ποιον τρόπο χρησιμοποιεί ο Τζώνης την ξένη γλώσσα στο Κείμενο 2; Πώς ερμηνεύεις τη στάση της κυρίας Αλιφάντη απέναντι στην κίνηση του Τζώνη; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 - 150 λέξεις.

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ**A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Η Φιλία στην Εφηβεία**

Το κείμενο είναι άρθρο της ψυχολόγου Ελένης Παπαδοπούλου και έχει αντληθεί από το διαδίκτυο (προσπέλαση στις 7.4.2021). Το θέμα του είναι η αξία της φιλίας και ο ρόλος της στην εφηβική ηλικία. (διασκευή)

Η φιλία είναι απαραίτητη κατά την περίοδο της εφηβείας, στη διάρκεια της οποίας αλλάζουν οι σχέσεις που έχουμε με την οικογένειά μας. Στην εφηβεία προτιμούμε να περνάμε περισσότερο χρόνο με τους φίλους μας. Γι' αυτό το λόγο, ίσως, οι έφηβοι λένε ότι η φιλία είναι ό,τι πιο σημαντικό έχουν στη ζωή τους. Αναζητούμε έναν φίλο που να μας ταιριάζει, για να του εμπιστευτούμε τις δυσκολίες μας, να μας στηρίζει και να περνάμε ευχάριστες στιγμές. Τα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία συνήθως επιλέγουμε φίλους, είναι το να έχουμε παρόμοιες αντιλήψεις, αξιοπιστία, υποστήριξη, σταθερότητα, να αντλούμε χαρά, να είμαστε ο εαυτός μας, να συμπληρώνουμε ο ένας τον άλλο, αλλά και να μπορούμε να διαφωνούμε. Θέλουμε να γνωρίζουμε συνομηλίκους και να ανταλλάσσουμε απόψεις για τα ρούχα, τα χτενίσματα και τα ενδιαφέροντά μας. Όλα αυτά μάς ενώνουν και μάς κάνουν να νιώθουμε πιο δυνατοί.

Ταυτιζόμαστε με τους φίλους μας, όπως παλιότερα ταυτιζόμασταν με τους γονείς μας. Θεωρούμε πολύ σημαντική την εικόνα που η παρέα δημιουργεί για εμάς. Συχνά προσπαθούμε να είμαστε απόλυτα όμοιοι με τους φίλους μας, για να μη μας απορρίψουν. Όμως, μια ομάδα λειτουργεί ακόμη καλύτερα, όταν τα άτομα που την αποτελούν συμπληρώνουν ο ένας τον άλλο μέσα από τις διαφορές τους. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να βρούμε μια ισορροπία ανάμεσα στην ομοιότητα που θέλουμε να έχουμε με τους φίλους μας και στη μοναδικότητα που έχει ο καθένας μας. Έτσι, δημιουργείται μια πραγματική φιλία που αντέχει στον χρόνο.

Βασική αξία στη φιλία είναι να μπορούμε να εμπιστευτούμε τον άλλο και να νιώθουμε ασφαλείς μαζί του. Αν προδώσει την εμπιστοσύνη μας, αυτό είναι οδυνηρό. Χρειάζεται όμως να μη φτάνουμε να προδίδουμε τον εαυτό μας, για να μην προδώσουμε έναν φίλο. Μερικές φορές, προκειμένου να μη χάσουμε έναν φίλο, κάνουμε πράγματα που δεν θέλουμε. Αντί γι' αυτό, μπορούμε να εξηγήσουμε τους λόγους που έχουμε μια διαφορετική επιθυμία. Η πραγματική φιλία μάς δίνει τη δυνατότητα να εμπιστευτούμε, να δεσμευτούμε και να εξελιχθούμε ως άνθρωποι. Ακόμα και όταν ενηλικιωθούν οι έφηβοι, οι φίλοι μπορούν να τους κάνουν να νιώθουν ασφαλείς και να τους βοηθούν στις δυσκολίες. Οι φιλίες που δημιουργούνται στην εφηβεία συχνά διαρκούν μια ολόκληρη ζωή.

Οι φίλοι είναι, λοιπόν, πολύ ιδιαίτερο κεφάλαιο στη ζωή του εφήβου, είναι ο μεγάλος πλούτος της εφηβείας. Είναι σημαντικό για το παιδί να αρχίζει να ανοίγεται από νωρίς και να δημιουργεί παρέες με συνομηλίκους του, ενώ στην εφηβεία αυτό γίνεται κυρίαρχη ανάγκη του. Ο έφηβος έχει ανάγκη να ζήσει εμπειρίες και έντονα αισθήματα, να νιώσει εμπιστοσύνη για άτομα πέρα από το οικογενειακό του περιβάλλον. Μαζί τους θα μπορέσει να αναπτύξει νέα ενδιαφέροντα, να έχει τον δικό του κόσμο έξω από τις συνήθειες και τις αντιλήψεις της οικογένειας. Είναι ο καθρέφτης μέσα στον οποίο αναζητά τη νέα του ταυτότητα, που μοιράζεται μαζί του τα όρια, τα ψυχικά και τα φυσικά, που τον καταλαβαίνει χωρίς να δίνει εξηγήσεις, που τον δέχεται χωρίς να τον κατηγορεί και χωρίς να του δίνει συμβουλές, όπως γίνεται με τους γονείς του.

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο πατέρας

Το παρακάτω ποίημα είναι της Μαρίας Κέντρου-Αγαθοπούλου, και ανήκει στην ποιητική συλλογή «Θαλασσινό Ημερολόγιο»(1981).

Ο πατέρας μου ήταν μηχανοδηγός
Κάρβουνο μύριζαν τα πέτσινά ρούχα του
Κάτω απ' τη μαύρη του τραγιάσκα
Άρχιζαν τα καπνισμένα μάτια του

Ο πατέρας μου δε μιλούσε πολύ
Μόνο χαμογελούσε κάπου κάπου
Με τα ηλιοψημένα χείλια του
Προπάντων όταν έπινε τσίπουρο

Κάτω απ' την κληματαριά τής αυλής
Αψηλός και δυνατός ήταν
Κι όταν με σήκωνε αψηλά
Με τ' ατσαλένια μπράτσα του
Δε φοβόμουν καθόλου
Όπως κι εκείνος δε φοβόταν
Ούτε τη ζωή του
Ούτε το θάνατό του:
Περνούσε με το τρένο του
Σφυρίζοντας
Μεσ' απ' τις σκοτεινές
Τις στοιχειωμένες σήραγγες
Και τις νικούσε

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ Α**

- A1.** Να περιγράψεις τη σημασία της φιλίας για τον έφηβο, σύμφωνα με το Κείμενο 1 (50-60 λέξεις).
- A2.** Να γράψεις δύο λέξεις με τις οποίες συνδέονται οι περίοδοι λόγου στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να αποδώσεις τη νοηματική σχέση που εκφράζει η καθεμία. (μονάδες 6)
- A3.** Στην εφηβεία προτιμούμε να περνάμε περισσότερο χρόνο με τους φίλους μας.: Να μετασχηματίσεις την παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 1 αλλάζοντας, όπου χρειάζεται, το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο σε τρίτο πληθυντικό και θέτοντας το υποκείμενο που απαιτείται για το ολοκληρωμένο νόημα. (μονάδες 10) Ποια αλλαγή παρατηρείς στο ύφος λόγου; (μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Β

Σε μια συζήτηση απευθυνόμενος/η στον φίλο σου προσπαθείς να του υποδείξεις την αξία της γνήσιας φιλίας ως γενικότερο αγαθό αλλά και τα χαρακτηριστικά της. Έπειτα, του παραθέτεις τους λόγους απομάκρυνσης των ανθρώπων και της δυσκολίας τους να συνάψουν σχέσεις ουσιαστικής φιλίας. (περίπου 350 λέξεων)

ΘΕΜΑ Γ

- Γ1.** Ποιους 2 αφηγηματικούς τρόπους διακρίνουμε στο κείμενο 2;
- Γ2.** Τι είδους αφηγητή, οπτική γωνία και εστίαση κυριαρχεί στο κείμενο 2;

ΘΕΜΑ Δ

Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει στον πατέρα του το ποιητικό υποκείμενο και ποια συναισθήματα εκφράζει στο Κείμενο 2 (μονάδες 10); Ποιες σκέψεις σου δημιουργεί η ανάγνωση για τη σχέση γονέα-παιδιού κατά την εφηβική ηλικία (μονάδες 5); Να αναπτύξεις σε 100-150 λέξεις την απάντησή σου.

Επιλεγμένα θέματα προέρχονται και αντλήθηκαν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΑ) και είναι διαδίκτυα στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)